

Indrukwekkend schilderij dat in 1985 van dit voorval is gemaakt door de Culemborgse schilder Nico M. Peeters op basis van gegevens van Culemborger C. van Hattem

Moedige Gordon Ford voorkwam Culemborgse vliegcramp

CULEMBORG - Al decennialang schuifelen op Dodenherdenking honderden belangstellenden langs de graven van twee jonge Engelse vliegeniers aan de Achterweg in Culemborg. Vrijwel niemand weet wie ze waren en wat er precies met ze is gebeurd. Beusichemmer Richard van de Velde geeft daar, na een intensieve speurtocht in Wales, antwoord op en geeft ze een gezicht.

door Richard van de Velde

In de vroege avond van maandag 17 juni 1940 waren ze, samen met een kleine groep andere toestellen, van hun basis Linton on Ouse in Yorkshire gestart voor een aanval op Gelchenkirchen. Die dag had Frankrijk de wapens neergelegd, was het veertien dagen geleden dat Engeland zich met pijn en moeite over Het Kanaal uit Duinkerken had gered en was Nederland al een maand bezet. Hitler heersde van de Noordkaap tot de Spaanse grens en ieder moment kon de aanval op het Britse Koninkrijk losbarsten. Hun toestel was een Armstrong Whitworth Whitley V van het 58ste squadron, bewapend met één mitrailleur in de neus en vier in de staartkoepel. De vleugelspanwijdte bedroeg 25 meter, de lengte 21 meter. De maximum snelheid bedroeg 357 kilometer per uur, terwijl het vliegbereik met 3 ton bommen 2650 kilometer was. Berlijn heen en terug was dus geen probleem. Het toestel met roepletters L-GE en serienummer N 1463, had een bemanning van vijf koppen: de 28-jarige uit Zuid-Wales afkomstige piloot en commandant Gordon James Ford, de 23-jarige uit Noord-Wales afkomstige waarnemer-navigator-bommenrichter sergeant Eric Jones-Roberts en tweede piloot en neusschutter H. R. Maguire, boordmarconist A. E. Fuzze, en tenslotte staartschutter F.S. Zij

waren allen vrijwillig bij de R.A.F. in dienst getreden en hadden al veel vliegreizen gemaakt.

Bewusteloos

Die nacht zat het hun niet mee. Waarschijnlijk hebben ze het opgegeven doel nauwelijks aangevallen, want op een gegeven moment weigerde het losmechanisme en bleven er enkele bommen in het rek hangen. Erger was dat waarnemer Eric Jones-Roberts, door een treffer van het Duits afweergeschut zodanig werd gewond, dat hij bewusteloos raakte. Hierdoor kon er niet meer worden genavigeerd. De ervaren piloot heeft toen geprobeerd op goed geluk naar Engeland terug te vliegen.

De directe weg Hamburg-Linton on Ouse liep over de Waddeneilanden, maar hij kwam onbedoeld boven vliegveld Soesterberg terecht. Dit vliegveld werd door de Duitsers voor bommenwerpers gebruikt en hun luchtafweer (Flak) kwam in actie. De linkermotor van de Whitley kreeg daarbij een treffer en vloeg vervolgens in brand. Terwijl het toestel in zuidelijke richting uitweek, breidde de brand zich zodanig uit dat piloot Gordon Ford de opdracht gaf aan zijn bemanningsleden van boord te gaan. Hijzelf wilde zijn zwaargewonde waarnemer niet in de steek laten en

probeerde een noodlanding te maken. De drie anderen konden zich nog bijtijds met hun parachute redden, terwijl het toestel als een 'helbrandende vuurmassa' net buiten Culemborg, nabij Huize De Bol, snel hoogte verloor. Waarschijnlijk ontdekte de piloot een groepje huizen aan het einde van de Achterweg en draaide snel richting de Lek. Hierdoor is waarschijnlijk een grotere ramp voorkomen, want in de zogenoemde Moordhoeve van familie De Bruin, waren toen een zestigtal Nederlandse militairen ingekwartierd, wachtend op hun demobilisatie.

Vuurzee

Rond 01.00 uur 's nachts scheerde het toestel over de dijk en kwam het in de uiterwaard bij het zogenaamde Pikse Boogaardje terecht, links van de weg naar de zandafgraving. Door de zachte ondergrond werd de voorzijde in elkaar gedrukt en brak het staartstuk af. In de vuurzee die op de crash volgde, kwamen de twee inzittenden om. De dag erna werden de stoffelijke resten van de twee bemanningsleden aan de Achterweg in één graf begraven.

De drie overlevenden waren al snel door de Duitsers ingerekend. Zij hebben de oorlogsjaren doorgebracht in kamp StalagLuft 8 bij Frankfurt am

Main. Pas in april 1945, nadat het krijgsgevangenenkamp door de geallieerden was bevrijd, konden zij naar huis terugkeren.

Gezamenlijk gedenkteken

Na de oorlog heeft de Engelse graven-dienst ervoor gezorgd dat op het graf een gezamenlijk gedenkteken werd geplaatst. Enkele jaren later kregen de twee vliegers twee uniforme grafstenen. Op de steen van Eric Jones-Roberts hebben zijn moeder en tweelingzusters Dilys en Olwende volgende woorden laten zetten: 'A mavis, amamus, amabimus', d.w.z. 'Wij hielden van hem, wij zullen altijd van hem blijven houden'.

Lionel Wagstaff, een oude vriend van Gordon Ford, vond het onbegrijpelijk dat Gordon voor zijn moedige actie nooit de hoge Britse onderscheiding Victoria Cross heeft gekregen. Deze piloot heeft met zijn heldendaad Culemborg voor een ramp behoed en hopelijk zullen haar inwoners daar voortaan op 4 mei wel bij stilstaan. Voor gedetailleerde informatie over deze gebeurtenis verwijst Richard van de Velde naar zijn website www.oorlogsslachtoffersculemborg.nl. Mocht u nog over aanvullende informatie beschikken neem dan contact op via 0345-502583.

Het graf van Gordon James Ford en Eric Jones-Roberts.